

SZARVASÁLLOMÁNY SZABÁLYOZÁSA SZAPORODÁSBIOLOGIAI ALAPON*

DR. HELTAY ISTVÁN
tudományos főmunkatárs

DR. ADORJÁN ÁKOS
tudományos munkatárs

Agrártudományi Egyetem Vadbiológiai Kutató Állomás, Gödöllő

DR. SUGÁR LÁSZLÓ
tudományos munkatárs

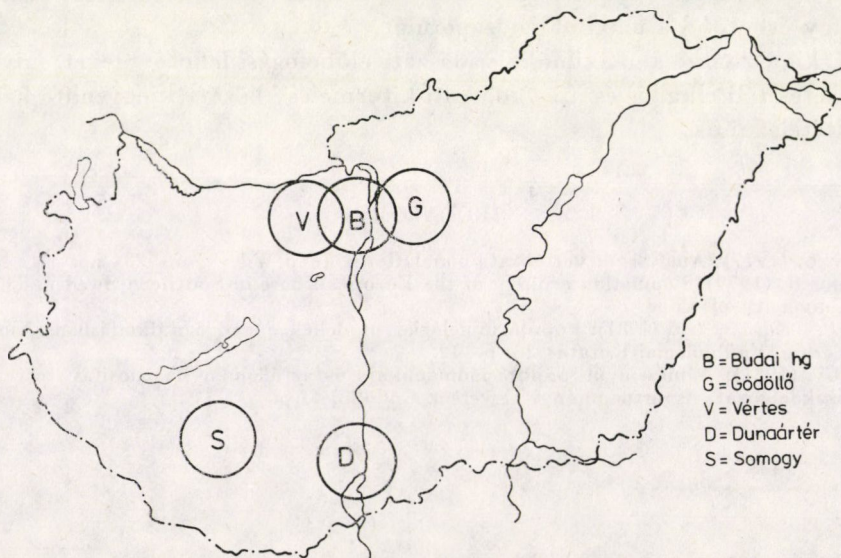
Mezőgazdasági Főiskola, Kaposvár

JAKABHÁZY MIKLÓS
megyei fővadász

MAVOSZ Komárom megyei IB

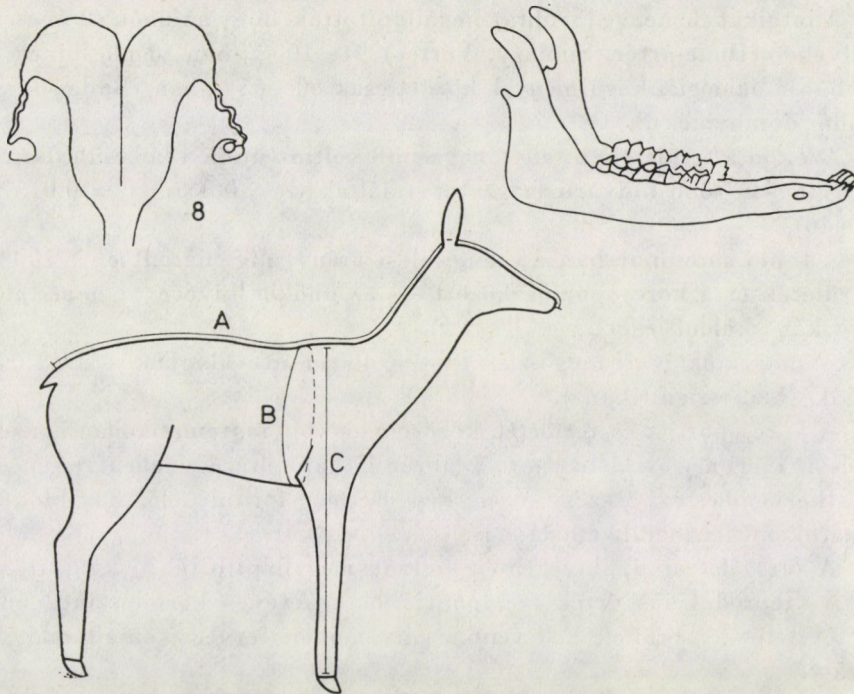
A szerzők 1978-tól kezdve 4 vadászszезонban gyűjtöttek adatokat eltérő ökológiai körülmények között élő gímszarvasokról (1. ábra).

Annak érdekében, hogy megállapítsák a vemhesülési arányt, valamint az azt befolyásoló tényezőket, lemérték a lőtt állat testméreteit (testhossz, övméret, marmagasság, zsigerelt testsúly). Kivették a méhet és a petefészket, kormeghatározás céljából az alsó állkapcsot (2. ábra). A méhet felnyitva megállapították a magzatszámot, meghatározták a helyét. A magzatot kiemelve meghatározták annak ivarát, testméreteit.

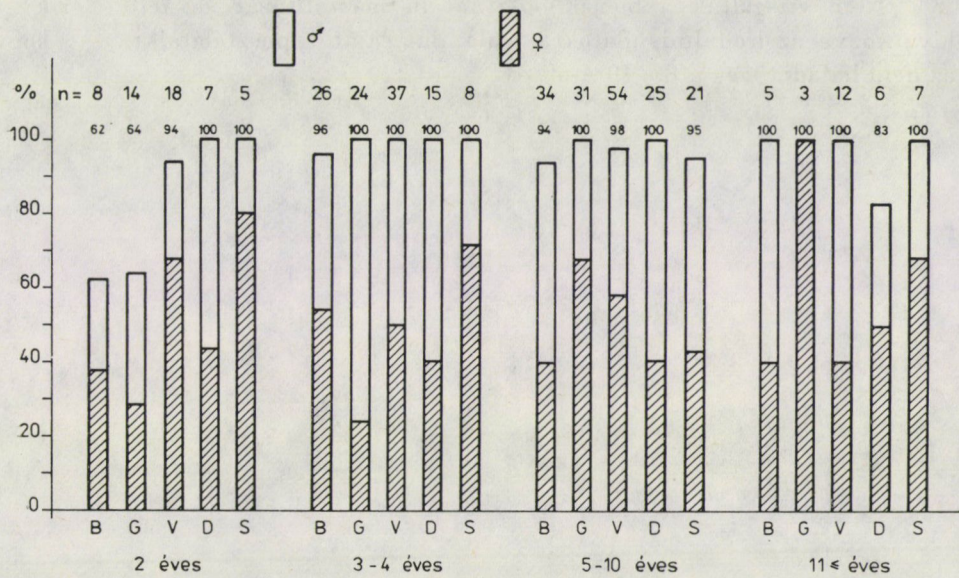

1. ábra. Mintavételi körzetek

* Az 1982. február 24–25-i erdészeti és faipari tudományos ülésen elhangzott előadás.

2. ábra. Az elejtés ideje, helye, becsült kor (fogazat), zsigerelt testsúly, testhossz (A), övméret (B) méh a petefészekkel

3. ábra. A vemhesülés megoszlása a terület, az anyaállat kora és a magzatok ivara szerint

Adataikat elemezve (3. ábra) megállapították, hogy az ünők (2 évesek) jó élőhelyeken (Duna-ártér, Somogy, Vértes) 94—100%-ban vemhesülnek, míg kevésbé jó ökológiai körülmények között csak 60—65%-ban (Budai-hegység, Gödöllői dombvidék).

Azokon a területeken, ahol magasabb volt az ünők vemhesülési aránya, szignifikánsan több nőivarú magzatot találtak ($r = 0,8676$; $y = 0,0157 \times + 0,0646$).

A többi korcsoportban a vemhesülési arány alig maradt el a 100%-tól (a területek és a korcsoportok között — az ünöket kivéve — nem találtak szignifikáns különbséget).

A magzatok ivari megoszlását — a 400 minta alapján — 1 : 1,09-nek találták (nem szignifikáns).

A korcsoportok és területek között nem volt matematikailag igazolható eltérés az ivari megoszlásban — a 3. ábrán látható eltérések ellenére sem.

Ikervemhesség összességében két esetben fordult elő, hasonlóként a magzatok méhen belüli elhalása is.

A vizsgálat eredményeként a szerzők megállapították;

— reprodukciós érték szempontjából a kétéves kortól szinte minden egyedteljes értékűnek kell venni, s ily módon tervezni az állományhasznosítást.

— Egyet ellő faj (ikerellés és a méhen belüli mortalitás elhanyagolható).

— A magzatok ivari megoszlása a tapasztalt különbségek ellenére sem tért el az 1 : 1-től.

Nem vizsgálták a borjak posztnatális mortalitását, de feltételezik — hivatkozva az irodalmi adatokra, valamint saját tapasztalataikra —, hogy az nem haladja meg a 8—10%-ot.